

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ГВАРДІЇ УКРАЇНИ**

Оперативно-тактичний факультет

Кафедра військово-соціального та психологічного забезпечення

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник кафедри

д.н.держ.упр., професор

полковник С.В.Белай

30 серпня 2019 р.

СИЛАБУС

«Психологія військового управління»

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ другий (магістерський)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 25 «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону»

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ: 251 «Державна безпека», 253 «Військове управління (за видами збройних сил)»; 254 «Забезпечення військ (сил)»

Розглянуто та ухвалено на
засіданні кафедри № 3
Протокол від 30 серпня 2019 р.
№ 1.

Харків 2019

Інформація про викладача	
Прізвище, ім'я, по батькові	Пасічник Володимир Іванович
Наукова ступінь	к.психол.н
Вчене звання	доцент
Посада	доцент кафедри №3
Місце роботи	НАНГУ
Адреса кафедри	Харків, пл. Захисників України, 3
Контакти	0504012315
E-mail	v.pasichnik65@gmail.com
Консультації	
Час	14.30 -16.00
Місце	каф.3, каб.6

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону	Цикл загальної підготовки	
Блоків змістових модулів – 1	Спеціальність: 251 - Державна безпека 253 - Військове управління (за видами збройних сил) 254 - Забезпечення військ (сил)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 7		1-й	1,2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____		Семестр	
(назва)		1-й	2,3-й
Загальна кількість годин - 90		Лекції	
	Рівень вищої освіти: магістерський	20 год.	14 год.
		Семінари	
		12 год.	2 год.
		Групові заняття	
		8 год.	2 год.
		Практичні заняття	
		14 год.	–
		Самостійна робота під керівництвом	
		36 год.	72 год.
		Вид контролю: диференційований залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Предмет вивчення навчальної дисципліни: психологічні закономірності військового управління, психологічні феномени, які визначають ефективне управління військовою організацією та психологічні механізми забезпечення ефективності управлінської діяльності військового керівника.

Міждисциплінарні зв'язки з дисциплінами: «Управління військами (силами)», «Управління повсякденною діяльністю військової частини Національної гвардії України», «Управління морально-психологічним забезпеченням дій формувань Національної гвардії України», «Управління психологічним забезпеченням службово-бойової діяльності частин, з'єднань Національної гвардії України», «Технології управління конфліктами».

Мета навчальної дисципліни - формування соціально-психологічної компетентності випускника магістратури, необхідної для здійснення ефективної управлінської діяльності в частинах та з'єднаннях Національної гвардії України за спеціальністю та посадовим призначенням через засвоєння знань щодо сутності психологічних феноменів, які визначають успішність реалізації управлінських функцій військового керівника, вдосконалення умінь управлінських впливів на підлеглих і реалізацію психологічних умов ефективного управління військовими колективами..

Компетентності, які формує дисципліна: ЗК-2,3,4,5,7; ПК-7,10.

Знання, вміння, навички, які слухачі отримують в результаті вивчення дисципліни.

Знати:

сутність і соціально-психологічні властивості управлінської діяльності військового керівника та чинники, які визначають її ефективність; управлінський потенціал військового керівника та психологічні шляхи його вдосконалення; психологічні особливості військових колективів, як суб'єктів військового управління, і умови оптимізації соціально-психологічного клімату у військових колективах; соціально-психологічні феномени управлінської взаємодії та психологічні методи і прийоми здійснення ефективних управлінських впливів на підлеглих; технології управління конфліктними ситуаціями у військових колективах та управління формуванням стресостійкості суб'єктів управлінської взаємодії.

Уміти:

виробляти, організовувати та здійснювати управлінські психолого-педагогічні впливи на військові колективи в інтересах підвищення боєздатності частин та підрозділів й ефективного виконання ними службово-бойових завдань за призначенням; формувати оптимальний соціально-психологічний клімат в колективі, розв'язувати виникаючі конфліктні ситуації та здійснювати доцільні управлінські впливи на підлеглих у екстремальних ситуаціях щодо підтримання їх психічної стійкості.

Володіти:

методикою оцінювання та оптимізації соціально-психологічного клімату у військових колективах, а також розвитку найважливіших соціально-психологічних характеристик, які визначають ефективність колективної діяльності та управлінської взаємодії; технологією управління конфліктними ситуаціями у військових колективах та профілактики деструктивної конфліктної поведінки особового складу; методами боротьби зі стресом та формування стресостійкості суб'єктів управлінської взаємодії.

Мати уявлення про:

шляхи вдосконалення управлінської компетентності військового керівника; психологічні умови та чинники, які визначають ефективність управлінської діяльності військового керівника; арсенал організаційних, психологічних та соціально-психологічних методів і прийомів мотивації діяльнісної активності підлеглих.

Форма проміжного контролю: модульний контроль у кінці вивчення кожного змістового модуля у вигляді тестових завдань.

Форма підсумкового контролю: диференційований залік.

3. Зміст навчальної дисципліни

Вивчення цього курсу передбачає повне, часткове або опосередковане формування відповідних компетентностей ОПП підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти в галузі знань 25 «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону» за спеціальністю 251 «Державна безпека», 253 «Військове управління (за видами збройних сил)»; 254 «Забезпечення військ (сил)» (див. Табл. 1).

Перелік змістових модулів:

Змістовий модуль 1.1: Сутність та соціально-психологічні особливості управлінської діяльності.

Змістовий модуль 1.2: Психологія особистості військового керівника.

Змістовий модуль 1.3: Психологія військового колективу.

Змістовий модуль 1.4. Психологія управлінської взаємодії військового керівника та підлеглих.

Змістовий модуль 1.5. Конфліктні ситуації у військових колективах та управління ними.

Змістовий модуль 1.6. Управлінська діяльність військового керівника у екстремальних умовах.

Змістовий модуль 1.7. Психологічні умови ефективності військового управління.

Основними видами навчальних занять з даної дисципліни є лекції, семінарські, групові і практичні заняття, консультації.

4. Календарно-тематичний план вивчення дисципліни

Орієнто вна дата	Назви змістових модулів, занять та навчальних питань	Кількість годин												Завдан ня для самості йної роботи (розділ 8)
		денна форма						заочна форма						
		усього	у тому числі					усьо го	у тому числі					
л	с		гз	пз	с.р .	л	с		гз	пз	с.р.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
	Блок змістових модулів 1. Психолого-педагогічні аспекти управлінської діяльності військового керівника у Національній гвардії України													
	Змістовий модуль 1.1. Сутність та соціально-психологічні особливості управлінської діяльності													
Січень	Заняття 1.1.1. Теоретичні основи психології військового управління. 1. Сутність та зміст управління. 2. Предмет та теоретико-методологічне підґрунтя психології військового управління. 3. Психологічні особливості військового управління.	2	2					1	1					1; 2; 6
	Самостійне опрацювання: Основні принципи та методи управління	1					1	2					2	
Січень	Заняття 1.1.2. Психологічна характеристика управлінської діяльності військового керівника. 1. Структура та функції управлінської діяльності. 2. Соціально-психологічні особливості реалізації функцій управління військовим керівником. 3. Поняття «ефективність управлінської	2	2					1	1					1; 3; 4

	діяльності» та психологічні умови забезпечення ефективності управлінської діяльності військового керівника.													
	Самостійне опрацювання: Типові стрес-фактори управлінської діяльності військового керівника.	1					1	2					2	
Січень	Заняття 1.1.3. Соціально-психологічні аспекти теорії управління. 1. Сутність людиноцентристського погляду на управління. 2. Поняття формальної та неформальної систем управління. 3. Методологічні підходи у дослідженні проблем психології управління.	2		2				4					4	1; 2; 3; 5
	Самостійне опрацювання: Специфіка управління в системі “людина-людина”.	2					2							
	Разом за змістовим модулем 1.1	10	4	2			4	10	2				8	
	Змістовий модуль 1.2. Психологія особистості військового керівника													
Січень	Заняття 1.2.1. Управлінські функції керівника та його спрямованість. 1. Типові управлінські функції керівника, їх класифікація та характеристика. 2. Діяльність військового керівника з попередження корупційних правопорушень. 3. Психологічні особливості реалізації управлінських функцій військового керівника та психологічні умови забезпечення їх успішності 4. «Решітка менеджменту» військового керівника.	2	2					1	1					1; 2; 3; 6; 8
	Самостійне опрацювання: Сутність психотерапевтичної функції керівника	1					1	1					1	

Лютий	Заняття 1.2.2. Управлінська компетентність військового керівника та шляхи її формування. 1. Сутність поняття «управлінська компетентність військового керівника» та його зміст. 2. Соціально-психологічні детермінанти професійного становлення військового керівника. 3. Шляхи формування управлінської компетентності військового керівника.	2		2				1	1					1; 16
	Самостійне опрацювання: Професійно важливі якості військового керівника та можливості їх вдосконалення	2					2	1					1	
Лютий	Заняття 1.2.3. Психологічні компоненти ефективності управлінської діяльності військового керівника. 1. Сутність «психологічних компонентів ефективності управлінської діяльності». 2. Характеристика основних психологічних компонентів ефективності управлінської діяльності військового керівника.	2	2					2					2	1; 4
	Самостійне опрацювання: Професіограма військового керівника	1					1							
Лютий	Заняття 1.2.4. Управлінський потенціал військового керівника та його імідж. 1. Поняття «управлінський потенціал керівника» та чинники, які його визначають і обмежують. 2. Імідж військового керівника та соціально-психологічні механізми його формування.	2		2				2		2				1; 3; 5; 8

	Самостійне опрацювання: Умови якісної реалізації керівником представницької функції.	2					2	2					2	
Лютий	Заняття 1.2.5. Діагностика сильних та слабких сторін у роботі керівника. 1. Методи діагностики сильних та слабких сторін у роботі керівника. 2. Використання тестової методики М. Вудкока та Д. Френсиса для встановлення сильних та слабких сторін у роботі керівника. 3. Розроблення практичних рекомендацій з усунення обмежень управлінського потенціалу керівника.	5				4	1	2					2	3; 9
	Контрольна робота у міжзоровий період: «Діагностика сильних та слабких сторін у роботі керівника».							7					7	
	Разом за змістовим модулем 1.2	19	4	4		4	7	19	2	2			15	
	Змістовий модуль 1.3. Психологія військового колективу													
Березень	Заняття 1.3.1. Група як об'єкт та суб'єкт психології військового управління. 1. Соціально-психологічна характеристика малої та великої груп військовослужбовців. 2. Класифікація груп та їх характеристика. 3. Колектив як вища та оптимальна форма внутрішньої групової взаємодії.	2	2					1	1					1; 2; 3; 6
	Самостійне опрацювання: Самоорганізація у групі.	1					1	2					2	
Березень	Заняття 1.3.2. Формальні та неформальні відносини в групі. 1. Характеристика формальних та	2		2				0,5	0,5					1; 2; 3; 6

	неформальних відносин між членами групи. 2. Міжособистісне спілкування у групі. 3. Психологічна сумісність та згуртованість групи.													
	Самостійне опрацювання: Психологічні бар'єри у спілкуванні та рівні нерозуміння партнерів при спілкуванні.	1					1	2,5					2,5	
Березень	Заняття 1.3.3. Соціально-психологічні феномени групової взаємодії в системах військового управління. 1. Соціально-психологічний клімат у військовому колективі. 2. Соціально-психологічні феномени формальних відносин в групі. 3. Соціально-психологічні феномени неформальних відносин в групі.	2	2					0,5	0,5					1; 2; 3; 6
	Самостійне опрацювання: Використання соціометрії для діагностики феноменів групової взаємодії.	1					1	2,5					2,5	
Березень	Заняття 1.3.4. Дослідження соціально-психологічних феноменів групової взаємодії. 1. Методи дослідження соціально-психологічних феноменів групової взаємодії. 2. Вивчення соціально-психологічного клімату у військовому колективі. 3. Дослідження рівня розвитку малої групи військовослужбовців. 4. Практичні рекомендації щодо вдосконалення психологічних характеристик групової взаємодії.	6				4	2	6					6	1; 3; 6; 9

	Разом за змістовим модулем 1.3	15	4	2		4	5	15	2				13	
	Змістовий модуль 1.4. Психологія управлінської взаємодії військового керівника та підлеглих													
Квітень	Заняття 1.4.1. Психологічні феномени управлінської взаємодії військового керівника та підлеглих. 1. Поняття «управлінська взаємодія керівника і підлеглих» та психологічні характеристики, які визначають її ефективність. 2. Керівництво та лідерство в структурах управління. 3. Стилi керівництва в системі управління. 4. Використання владних повноважень керівника в управлінні.	2	2					1	1					1; 2; 4; 8
	Самостійне опрацювання: Особливості спілкування керівника з «важкими» підлеглими.	1					1	2					2	
Квітень	Заняття 1.4.2. Регулювання діяльності і взаємовідносин підлеглих. 1. Формальна і неформальна поведінка керівника в процесі здійснення управлінських спонукань. 2. Сутність, класифікація та характеристика методів мотивації підлеглих. 3. Методи та прийоми регулювання діяльності і взаємовідносин підлеглих.	2			2			1	1					1; 2; 4; 5; 6; 8
	Самостійне опрацювання: Культура спілкування керівника з підлеглими.	1					1	2					2	
Квітень	Заняття 1.4.3. Комунікативна компетентність військового керівника та шляхи її вдосконалення. 1. Сутність комунікативної	2				2		4					4	1; 2; 3; 5; 6; 18

	компетентності військового керівника та її роль у забезпеченні ефективної управлінської взаємодії. 2. Виявлення психологічних бар'єрів, що перешкоджають ефективній комунікації керівника. 3. Шляхи вдосконалення комунікативної компетентності військового керівника.													
	Самостійне опрацювання: Експресивний репертуар керівника як засіб комунікації.	2					2							
	Разом за змістовим модулем 1.4	10	2		2	2	4	10	2				8	
	Змістовий модуль 1.5. Конфліктні ситуації у військових колективах та управління ними													
Квітень	Заняття 1.5.1. Соціально-психологічна характеристика конфлікту. 1. Сучасний підхід до вивчення конфлікту. 2. Сутність та види конфліктних ситуацій. 3. Причини, динаміка розвитку та способи регулювання конфліктів.	2	2					1	1					1; 2; 3; 7; 14
	Самостійне опрацювання: Агресивність та асертивність керівника й шляхи їх оптимізації.	1					1	2					2	
Квітень	Заняття 1.5.2. Роль особистості керівника у профілактиці конфліктів. 1. Схильність до конфліктної поведінки як складова управлінського потенціалу керівника. 2. Можливі стилі поведінки керівника у конфліктних ситуаціях. 3. Шляхи профілактики конфліктів у військових колективах.	2		2				1	1					1; 2; 3; 5; 7; 14
	Самостійне опрацювання: Сутність та види внутрішньоособистісних конфліктів.	2					2	2					2	

Травень	Заняття 1.5.3. Вивчення конфліктних ситуацій у військових колективах та їх профілактика. 1. Оцінка конфліктної ситуації і характеру поведінки керівника, який долає конфлікт. 2. Розроблення рекомендацій щодо розв'язання конфліктних ситуацій та зниження ступеню конфліктності.	3				2	1	4					4	1; 2; 3; 7; 9; 10
	Разом за змістовим модулем 1.5	10	2	2		2	4	10	2				8	
	Змістовий модуль 1.6. Управлінська діяльність військового керівника у екстремальних умовах													
Травень	Заняття 1.6.1. Основні поняття екстремальної психології. 1. Поняття «особливі, екстремальні та зверхекстремальні умови діяльності» і чинники, які спричиняють екстремальність. 2. Психологічна характеристика стресу. 3. Стресостійкість особистості та шляхи її підвищення.	2	2					1	1					1; 2; 3; 8; 11; 15
	Самостійне опрацювання: Емоційна стійкість військовослужбовців.	1					1	2					2	
Травень	Заняття 1.6.2. Стресостійкість військового керівника як професійно важлива якість. 1. Психологічні чинники, які визначають стійкість особистості до стресу. 2. Типові стрес-фактори управлінської діяльності військового керівника. 3. Шляхи формування стресостійкості військового керівника. 4. Психологічні умови забезпечення надійності управлінської діяльності військового керівника у екстремальних	2		2				1	1					1; 2; 3; 8; 10; 15

	ситуаціях.													
	Самостійне опрацювання: Сучасні методи боротьби зі стресом.	2					2	2					2	
Травень	Заняття 1.6.3. Використання військовим керівником методів самовпливу у боротьбі з дистресом. 1. Можливості раціональної психотерапії у боротьбі зі стресом. 2. Використання дихально-м'язових вправ у боротьбі з негативними стресовими впливами. 3. Аутогенні способи самопомоги.	3				2	1	4					4	1; 2; 3; 8; 10; 15
	Разом за змістовим модулем 1.6	10	2	2		2	4	10	2				8	
	Змістовий модуль 1.7. Психологічні умови ефективності військового управління													
Червень	Заняття 1.7.1. Характеристика психологічних умов ефективності військового управління. 1. Формування управлінської компетентності військового керівника. 2. Забезпечення відповідності особистісних та ділових якостей підлеглих вимогам військової діяльності. 3. Налагодження ефективної управлінської взаємодії у системі управління.	2	2					2	2					1; 2; 4; 10; 15
	Самостійне опрацювання: Управлінські здібності керівника.	5					5	6					6	
Червень	Заняття 1.7.2. Професійно важливі якості ефективного військового керівника. 1. Поняття «професійно важливі якості». 2. Характеристика основних професійно важливих якостей військового керівника. 3. Модульний контроль.	7			4		3	6					6	1; 3; 8; 10

	Разом за змістовим модулем 1.7	14	2		4		8	14	2				12	
Червень	Підсумковий контроль	2			2			2			2			
	Усього годин	90	20	12	8	14	36	90	14	2	2		72	

5. Самостійна робота

1. Основні принципи та методи управління.
2. Типові стрес-фактори управлінської діяльності військового керівника.
3. Специфіка управління в системі “людина-людина”.
4. Сутність психотерапевтичної функції керівника.
5. Професійно важливі якості військового керівника та можливості їх вдосконалення
6. Професіограма військового керівника.
7. Умови якісної реалізації керівником представницької функції.
8. Самоорганізація у групі.
9. Психологічні бар’єри у спілкуванні та рівні нерозуміння партнерів при спілкуванні.
10. Використання соціометрії для діагностики феноменів групової взаємодії.
11. Особливості спілкування керівника з «важкими» підлеглими.
12. Культура спілкування керівника з підлеглими.
13. Експресивний репертуар керівника як засіб комунікації.
14. Агресивність та асертивність керівника й шляхи їх оптимізації.
15. Сутність та види внутрішньоособистісних конфліктів.
16. Емоційна стійкість військовослужбовців.
18. Сучасні методи боротьби зі стресом.
19. Управлінські здібності керівника.

6. Політика курсу та оцінювання

ПОЛІТИКА КУРСУ

- Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.
- Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін.
- Якщо слухач відсутній з поважної причини, він/вона презентують виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача.
- Презентації та виступи мають бути авторськими, оригінальними.

ПОТОЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ

Поточне оцінювання здійснюється на семінарах, групових та практичних заняттях шляхом усного або письмового опитування слухачів. На практичних заняттях оцінюються якість та повнота відпрацювання навчально-наукових завдань, а також усні та комп’ютерні презентації за кожним завданням в межах змістових модулів. На семінарських заняттях оцінюється ступінь засвоєння теоретичного матеріалу шляхом заслуховування підготовленої

доповіді, повідомлення та/або розгорнутої відповіді на питання, що заздалегідь запропоновані викладачем для обговорення.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ (ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ)

Знання слухачів оцінюються за національною (чотирибальною - "відмінно", "добре", "задовільно", "незадовільно") шкалою, шкалою ECTS (A, B, C, D, E, F, FX) і за 100 бальною шкалою академії.

На заліку оцінка виводиться за окремими оцінками за відповіді на запитання білета.

При двох окремих оцінках виводиться:

«Відмінно» (A), якщо обидві оцінки «відмінно» (A).

«Добре» (B), якщо:

- одна оцінка «відмінно» (A), а друга «добре» (B);
- обидві оцінки «добре» (B).

«Добре» (C), якщо:

- одна оцінка «відмінно» (A), а друга «добре» (C) або «задовільно» (D або E);

- обидві оцінки «добре» (B або C).

«Задовільно» (D), якщо:

- обидві оцінки «задовільно» (D);
- одна оцінка «добре» (B або C), а друга - «задовільно» (D або E).

«Задовільно» (E), якщо:

- обидві оцінки «задовільно» (E).

«Незадовільно» (F або FX), якщо одна з окремих оцінок «незадовільно» (F або FX).

При трьох і чотирьох окремих оцінках виводиться:

«Відмінно» (A), якщо в окремих оцінках не більш однієї оцінки «добре» (B або C), а решта — «відмінно» (A);

«Добре» (B), якщо в окремих оцінках не більш однієї оцінки «задовільно» (D);

«Добре» (C), якщо в окремих оцінках не більш однієї оцінки «задовільно» (E);

«Задовільно» (D), якщо в окремих оцінках не більш двох оцінок «задовільно» (E);

«Задовільно» (C), якщо в окремих оцінках не більш однієї оцінки «незадовільно» (F або FX);

«Незадовільно» (F або FX), якщо в окремих оцінках більше однієї оцінки «незадовільно» (F або FX).

7. Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти.

Загальні критерії оцінювання знань та їх відповідність шкалам оцінювання наведені у таблиці 2:

Таблиця 2

За шкалою ECTS	За національн ою шкалою	За шкалою академії	Критерії оцінювання
A "Відмінно"	Відмінно	90-100	Слухач виявив всебічні, систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисципліни, передбаченого програмою; засвоїв основну та додаткову літературу, рекомендовану програмою; проявив творчі здібності в розумінні, логічному, стислому та ясному трактуванні навчального матеріалу; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.
B "Дуже добре"	Добре	82-89	Слухач виявив систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисципліни вище середнього рівня; продемонстрував уміння вільно виконувати завдання, передбачені програмою; засвоїв літературу, рекомендовану програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.
C "Добре"		75-81	Слухач виявив загалом добрі знання навчального матеріалу дисципліни при виконанні передбачених програмою завдань, але припустив низку помітних помилок; засвоїв основну літературу, рекомендовану програмою; показав систематичний характер знань з дисципліни; здатний до самостійного використання та поповнення надбаних знань у процесі подальшої навчальної роботи та професійної діяльності.
D "Задовільно "	Задовільно	66-74	Слухач виявив знання навчального матеріалу дисципліни у обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; справився з виконанням завдань, передбачених програмою; ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою; припустив значну кількість помилок або недоліків у відповідях на запитання при співбесідах, тестуванні та при виконанні завдань тощо, принципів, які може усунути самостійно.
E "Достатньо"		60-65	Слухач виявив знання основного навчального матеріалу дисципліни в мінімальному обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; в основному виконував завдання, передбачені програмою; ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою;

За шкалою ECTS	За національн ою шкалою	За шкалою академії	Критерії оцінювання
			припустив помилки у відповідях на запитання при співбесідах, тестуванні та при виконанні завдань тощо, які може усунути лише під керівництвом та за допомогою викладача.
FX "Незадовільно"	Незадовільно	35-59	Слухач має значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу дисципліни; допускав принципові помилки при виконанні передбачених програмою завдань.
F "Незадовільно"		1-34	Слухач не мав знань зі значної частини матеріалу; допускав принципові помилки при виконанні більшості передбачених програмою завдань; не спроможний самостійно засвоїти програмний матеріал.

8. Рекомендована література

1. Пасічник В.І. Психологія військового управління: навч. посіб. / В.І. Пасічник – Х.: Національна акад. НГУ, 2018. – 191 с.
2. Бандурка А.М., Бочарова С.П., Землянская Е.В. Психология управления. – Х.: ООО "Фортуна пресс", 1998. – 464 с.
3. Головченко Г.Т., Шпалинский В.В. Социальная психология менеджмента. – Х.: ИВМО "ХК", 1998. – 315 с.
4. Карпов А.В. Психология менеджмента: Учеб пособие. – М.: Гардарики, 2000. – 584 с.
5. Подоляк Я.В. Психология управления: теория и практика менеджмента. – Х.: "Алмакс", 2004. – 292 с.
6. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління: посібник. – К.: Академвидав, 2003. – 568 с.
7. Дуткевич Т.В. Конфліктологія з основами психології управління: навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 456 с.
8. Барко В.І., Ірхін Ю.Б., Никифорчук Д.Й., Підюков П.П. Управління персоналом органів внутрішніх справ (психолого-педагогічний аспект). Навчальний посібник. – К.: Київський юридичний інститут, 2005. – 210 с.
9. Батаршев А.В. Психодиагностика в управлении: практическое руководство. – М.: Дело, 2005. – 496 с.
10. Самыгин С.И., Столяренко Л.Д. Психология управления: учеб. пособие. – Ростов н/Д.:Изд-во «Феникс», 1997. – 512 с.
11. Наказ МВС України №1285 від 08.12.2016 «Про затвердження положення про психологічне забезпечення в НГУ».
12. Про вдосконалення організації роботи з особовим складом у Національній гвардії України: директива командувача НГУ від 26.06.2017 р. № 15.

13. Наказ командувача Національної гвардії України № 196 від 31.03.2017 «Про затвердження інструкції з професійно-психологічного відбору та вивчення соціально-психологічного клімату у військових колективах, психологічних аспектів надзвичайних подій».
14. Тюріна В.О., Ващенко І.В. Конфлікти і управлінська діяльність: навч. посіб. – К.: Знання, 1999. – 222 с.
15. Прикладна психологія службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку: підручник / І.І. Приходько, І.І. Ліпатов, Л.Ф. Шестопалова та ін. – Х.: Акад. ВВ МВС України, 2011. – 336 с.
16. Дьяченко М. И., Кандыбович Л. А. Психологический словарь-справочник. – Минск: Харвест, 2001. – 576 с.
17. Рабочая книга практического психолога: учеб. пособие. / под ред. А.А. Бодалева, А.А. Деркача, Л.Г. Лаптева. – М.: Изд-во Института психотерапии, 2001. – 640 с.
18. Барко В.І., Ірхін Ю.Б., Підюков П.П. Розвиток комунікативних умінь керівників міліції та вирішення конфліктів (психолого-педагогічний аспект). Навчальний посібник. – К.: Київський юридичний інститут, 2005. – 110 с.

9. Питання для проведення підсумкового контролю

1. Сутність наукового поняття “управління”, специфіка управління в системі “людина - людина” та характеристика компонентів системи управління.
2. Поняття формальної та неформальної систем управління. Психологічні особливості військового управління.
3. Основні функції управління, їх класифікація та сутність.
4. Основні принципи та методи управління.
5. Соціально-психологічна характеристика управлінської діяльності.
6. Поняття малих та великих груп. Класифікація малих груп та їх характеристика.
7. Види міжособистісних відносин членів групи та їх характеристика.
8. Соціально-психологічні феномени групової взаємодії в системах управління.
9. Сутність процесу спілкування. Види, засоби та функції спілкування.
10. Порівняльна характеристика понять «керівництво» і «лідерство».
11. Основні функції керівника та характеристика стилів керівництва.
12. Управлінський потенціал військового керівника та фактори, які його обмежують.
13. Ефективність управлінської діяльності військового керівника та її детермінанти.
14. Психологічні умови забезпечення ефективної взаємодії керівника з групою підлеглих.
15. Сутність, класифікація та характеристика методів мотивації підлеглих. Формальна і неформальна поведінка керівника в процесі здійснення управлінських спонукань.
16. Методи та прийоми регулювання діяльності та взаємовідносин підлеглих.

17. Культура спілкування керівника з членами колективу.
18. Сутність та соціально-психологічна характеристика конфлікту.
19. Види, причини конфліктів та динаміка їх розвитку.
20. Методи управління конфліктом.
21. Екстремальна ситуація, поняття стресу та дистресу.
22. Чинники, які визначають екстремальність умов діяльності особового складу.
23. Симптоми стресу та фази протікання стресу.
24. Стресостійкість військовослужбовців до стрес-факторів та шляхи її вдосконалення.
25. Шляхи формування стресостійкості військового керівника.
26. Психологічні умови забезпечення надійності управлінської діяльності військового керівника у екстремальних ситуаціях.
27. Сучасні методи боротьби зі стресом.
28. Психологічні умови ефективності військового управління.
29. Основні професійно важливі якості військового керівника.

**Доцент кафедри військово-соціального та психологічного забезпечення
кандидат психологічних наук, доцент**

В.І. Пасічник